

Suriye'deki PYD/YPG Yapılanmasının Türkiye'nin Sınır Güvenliğine Etkileri

İbrahim KORGUN
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
ibrahimkorgun@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7093-0110

Araştırma Makalesi

DOI:...

Geliş Tarihi: 25.11.2020

Kabul Tarihi: 31.12.2020

Atıf Bilgisi

Korgun, İ. (2021). Suriye'deki PYD/YPG Yapılanmasının Türkiye'nin Sınır Güvenliğine Etkileri, *Ahi Evran Akademi*, 2(1), 1-10

ÖZ

2010 yılında Tunus'da başlayıp Mısır, Libya ve Yemen'de devam eden Arap Baharı ayaklanmaları Suriye'yi de etkilemiştir. Sokak gösterilerinin başladığı ilk günden beri reformlar konusunda halkın isteklerine karşı duyarsız kalan Esad rejimi bu gösterileri şiddet yolu ile bastırmaya çalışması ülkede bir iç savaşın başlamasına neden olmuştur. Suriye'de başlayan iç savaşın Türkiye üzerine en önemli etkisi ise, Suriye'de otorite boşluğundan faydalanan devlet dışı silahlı aktörlerin ortaya çıkması olmuştur. Suriye'de ki otorite boşluğundan yararlanan PYD/YPG ve IŞİD gibi silahlı aktörler bölgede kısa bir sürede geniş bir hareket alanı bulmuştur. PKK'nın Suriye kolu olan PYD, ülke içerisinde olayların tırmanmaya başlaması ile Suriye'nin kuzeyinde kontrolü sağlayarak bölgede idari ve askeri yapılanma içerisine girmiştir. IŞİD ile mücadele kapsamında ABD tarafından her türlü silah, lojistik ve mali yardımlar ile desteklenen PYD, Türkiye'nin güney sınırlarının büyük bir bölümü kontrol etmesi Türkiye açısından tehdit olarak görülmüştür. Bu çalışmada Suriye'nin kuzeyinde PYD yapılanmasının Türkiye'nin sınır güvenliğini nasıl etkilediği incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye-Suriye, PYD/YPG, ABD

In Syria PYD / YPG The Impact Structure Turkey's Border Security

ABSTRACT

The Arab Spring uprisings which started in Tunisia in 2010 and continued in Egypt, not only affected Libya and Yemen but also Syria as well. Because of trying to suppress these uprisings violently by the Assad regime that has been insensitive to the demands of the people about reforms, a civil war started in the country since the first day of the street demonstrations. That civil war in Syria has made the most significant impact on Turkey as emerging of armed non-state actors which appeared in the lack of authority. Those armed actors such as PYD / YPG and ISIS, captured the advantage of the authority absence in Syria and found a wide range of action in the region in a short time. As a result of spreading the events the PYD, the Syrian branch of the PKK, encouraged an administrative and military structuring in the region by gaining control in the north of Syria. For the sake of the fight with ISIS, PYD logistically and financially was supported by the US, including all kinds of weapons soon after started to control a large part of Turkey's southern border and seen as a serious threat to Turkey. In this study, how it affects Turkey's border security after the settlement of the PYD in northern Syria was examined.

Keywords: Turkey-Syria, PYD/YPG, USA

Giriş

2010 yılı Aralık ayında Tunus'ta başlayıp Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine yayılan Arap Baharı ayaklanmaları bölgede birçok dengelerin değişmesine neden olmuştur. Bu durum Tunus başta olmak üzere Mısır, Libya ve Yemen'de iktidarların değişmesine neden olmuştur. Aynı zamanda Orta Doğu'da ortaya devlet dışı silahlı aktörlerin faaliyetleri de bölgede istikrarsızlık ve kaos ortamını yaratmıştır. Mart 2011'de Suriye'de ortaya çıkan halk ayaklanmaları ise kısa sürede silahlı direnişe dönüşmüş ve ülke iç savaş ortamına sürüklenmiştir. Birleşmiş Milletler başta olmak üzere Avrupa Birliği, Arap Birliği ve birçok uluslararası örgütlerin Suriye krizine yönelik çözüm arayışları ise sonuçsuz kalmıştır (Semin, 2015).

Türkiye, Suriye ile imzalanan 1998 Adana Mutabakatı ve 2002 yılı Ak Parti İktidarı sonrası gelişen iyi ilişkileri dikkate alarak ilk zamanlar Esad yönetimi ile bağları koparmamak adına söylemlerine dikkat etmiş, sert açıklamalardan kaçınmıştır. Arap Baharı sürecinin yaşandığı ilk günden beri Esad rejiminin devamından yana tavır alan Türkiye, Suriye yönetime karşı reformların hayata geçirilmesi konusunda sürekli çağrıda bulunmuştur (Çağlar, 2014:52).

Esad rejiminin Türkiye'nin taleplerine karşı isteksiz davranması ve Suriye'de her geçen gün sivil ölümlerin artması üzerine Türkiye, Suriye'nin geleceğinde Esad'a yer olmadığına dair yeni bir politika belirlemiş, uluslararası kamoyunu da bu konuda ikna etmeye çalışmıştır. Muhafız gruplara daha fazla destek, tampon bölge oluşturma ve hatta uluslararası destek sağlanması halinde Suriye'ye karşı askeri bir operasyon da Türkiye'nin gündeminde olmuştur (Ozan, 2017:23).

Suriye'de iç savaş ortamının uzaması Suriye'de merkezi otoritenin zayıflamasına ve devlet dışı silahlı aktörlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Suriye'de ki otorite boşluğundan yararlanan YPG(Halk Koruma Birlikleri) ve IŞİD (Irak Şam İslam Devleti) gibi silahlı aktörler bölgede kısa bir sürede geniş bir hareket alanı bulmuştur. Türkiye-Suriye sınırında etkin olan YPG ve IŞİD, Türkiye için tehdit ve güvenlik riski oluşturduğundan bu iki silahlı örgüt Türkiye tarafından terör örgütü olarak kabul edilmiştir (Orhan, 2016).

PKK'nın Suriye uzantısı konumunda bulunan PYD (Demokratik Birlik Partisi), Suriye iç savaşında militan, mühimmat, propaganda ve ideolojik olarak her yönden PKK tarafından desteklenmiştir. Ayrıca Esad rejimi ile iyi ilişkiler kuran PYD, Suriye rejim ordusunun Kuzey Suriye'den çekilmesiyle bölgede ortaya çıkan otorite boşluğunu doldurmaya çalışmıştır. Esad rejiminin sağladığı destekle Suriye'nin kuzeyinde idari yapı kurmayı planlamış ve örgütün silahlı kolu olan YPG ile bölgenin etkili silahlı gücü olmayı hedeflemiştir (M.A.Okur, N.Salık, 2016:91).

Suriye'nin kuzeyinde geniş bir hareket alanı bulan PKK terör örgütü ve Suriye uzantısı PYD/YPG, Suriye'nin kuzeyinde özerk bir yönetim kurmayı planlamıştır. Bu bölgede oluşabilecek bir Kürt yapılanması Türkiye'nin Güney sınırlarında özellikle de Güneydoğu Anadolu bölgesinde sorunlu ve istikrarsız bir durum oluşturacağından Türkiye için büyük tehdit oluşturmuştur (Altundeger ve Yılmaz, 2016:293).

Bu kapsamda Türkiye, sınır güvenliğini korumak ve kendisine karşı tehdit oluşturan başta PYD/YPG ve diğer terör örgütlerine karşı 2016 yılında Fırat Kalkanı Harekatı, 2018 yılında ise Zeytin Dalı operasyonunu düzenlemiştir (Orhan, 2016).

Arap Baharı Sonrası Türkiye-Suriye İlişkileri

2010 Yılında Tunus'ta başlayan ve Arap Baharı olarak adlandırılan halk hareketleri kısa sürede Ürdün, Libya, Yemen, Mısır, Bahreyn, Cezayir, Umman ve Lübnan gibi Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine yayılmış ve bu sürecin son durağı ise Suriye olmuştur. İlk zamanlar Arap Baharı sürecine destek veren Esad yönetimi Orta Doğu'da ortaya çıkan halk hareketlerinin Suriye'ye sıçramasıyla, Arap Baharına vermiş olduğu desteği geri çekmek zorunda kalmıştır. Suriye'de halk hareketlerinin başlamasına neden olan "reform" "özgürlük" ve "demokrasi" gibi söylemler kısa sürede bir ülke geneline yayılmış ve toplumun büyük kesimi tarafından desteklenmiştir. Esad rejimi sürecin ilk başından beri göstericilerin taleplerini karşılamak yerine onları sert bir şekilde bastırma yolunu seçmiştir. Bu durum ülkede çatışma ortamını yaratmış ve Suriye'de uzun bir süre sürecek iç savaşın zeminini hazırlamıştır (Uzman, 2016 :137).

Mart 2011 itibariyle Suriye'de gelişen olaylar Türkiye-Suriye ilişkilerinin olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Suriye'de sokak gösterileri ve yürüyüşlerin başlamasına neden olan halkın reform talepleri Esad yönetimi tarafından kısmen karşılanmış fakat halk tarafından yeteri derecede karşılık bulamamıştır. Arap Baharı sürecinin yaşandığı ilk günden beri Esad rejiminin devamından yana tavır alan Türkiye, Suriye yönetime karşı reformların hayata geçirilmesi konusunda sürekli çağrıda bulunmuştur. Beşar Esad'ın reformların hayata geçirilmesi konusunda verdiği sözleri yerine getirmemesi ve oyalama taktiğini seçmesi üzerine Türkiye, olaylara karşı bakış açısını değiştirmiştir. Suriye konusunda tavrını aşamalı olarak sertleştiren Türkiye, Esad yönetiminden daha somut adımlar atmasını beklemiş fakat gereken cevabı alamamıştır (Köylü, 2018 :74).

Esad rejiminin Türkiye'nin taleplerine karşı isteksiz davranması ve Suriye'de her geçen gün sivil ölümlerin artması artık Türkiye'nin sabrının taşmasına neden olmuştur. Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, 21 Eylül'de New Yorkta Obama ile görüşme sonrası artık Suriye yönetimi ile görüşmelerin sona erdiğini ve yaptırımların uygulanacağını bildirmiştir (Ozan, 2017:23).

Bu kapsamda Türkiye, Suriye'ye karşı ambargo uygulama, Suriye sınırında askeri tatbikatlar yapmaya, muhalif gruplara daha fazla destek verme ve ev sahipliği yapmaya, tampon bölge oluşturma ve uluslararası destek sağlanması halinde ise Suriye'ye karşı askeri bir operasyon talebine kadar bir dizi kararlar almıştır (Köylü, 2018:75).

İki ülke arasında tansiyonu yükselten en önemli unsur ise Suriye rejim ordusu ile başta Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) olmak üzere diğer muhalif silahlı güçler arasında yaşanan çatışmalar sonrası Türkiye sınıra düşen mermi ve havan topları olmuştur. Suriye topraklarından Türkiye sınırına düşen bu mermi ve hava topları 5 sivil vatandaşımızın hayatını kaybetmesine, 10 vatandaşımızın ise yaralanmasına neden olmuştur. Bu gelişmeler üzerine Türkiye angajman kuralları gereği Suriye tarafına ateş açarak Suriye rejim ordusuna bağlı 34 askerini öldürmüştür (Abuhasan, 2013:83).

Türkiye bu süreçte Suriye muhalefetine desteklemeye devam etmiş ve iki ülke arasında gerginliğe sebep olan birçok olay yaşanmıştır.2016 yılına kadar yaşanan bazı önemli gelişmeler şunlar olmuştur;

- 22 Haziran 2012 tarihinde Türk savaş uçağının Suriye rejim ordusu tarafından düşürülmüştür,
- 11 Ekim 2012 tarihinde Suriye yolcu uçağının Türkiye tarafından indirilmiştir,
- 3 Ekim 2012 tarihinde Akçakale'ye düşen top mermisi sonucu 5 Türk vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 10 vatandaşımız ise yaralanmıştır,
- 12 Şubat 2013 tarihinde Cilvegözü Sınır Kapısında bombalı araç ile saldırı gerçekleşmiş ve 14 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir,
- 11 Mayıs 2013 tarihinde Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde bomba yüklü 2 araç ile terör saldırısı gerçekleşmiş, 53 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 155 kişi de yaralanmıştır,
- 16 Eylül 2013 tarihinde Suriye'ye ait MI-17 tipi helikopter Türk hava sahasını ihlal etmesi sebebiyle Türk savaş uçakları tarafından düşürülmüştür,
- 23 Mart 2014 tarihinde ise Türkiye'nin hava sahasını ihlal eden Suriye rejim ordusuna ait MIG-23 savaş uçağı Türk savaş uçakları tarafından düşürülmüştür (Akkan, 2016:78-80).

Suriye'de PYD/YPG Yapılanması

PYD, Abdullah Öcalan'ın talimatıyla 17 Ekim 2003 tarihinde PKK 8.Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda kurulmuştur. Türkiye ve Suriye arasında imzalanan 1998 Adana Mutabakatı sonrası Suriye'de ciddi bir varlık gösteremeyen PYD, 2011'de Suriye'de iç savaşın başlamasıyla beraber ortaya çıkan güç boşluğunu en iyi bir şekilde değerlendirmiş ve Suriye'nin kuzeyinde Rojava (Batı Kürdistan) olarak adlandırılan bölgede kendi yönetim projesini hayata geçirebilmek için faaliyetlerde bulunmuştur. Kurulduğu ilk günden beri PKK'nın demografik, sosyal ve siyasal olarak kendisine hazırlamış olduğu zeminde hareket etmiştir. PYD, PKK'nın örgüt kadrolarını, militanlarını, ideolojisini ve hedeflerini kullanarak hareket etmiş ve PKK ile yakın ilişkisinden dolayı konumunu güçlendirmek için gerekli olan insan gücünü, eğitim imkânlarını ve silahları kısa sürede elde etmeyi başarmıştır (Özay, 2019:200-201).

PYD'nin mevcut konumunu güçlendiren başka bir gelişme ise örgütün Esad rejimi ile yakınlaşması olmuştur. Esad, Suriye iç savaşında muhaliflere destek veren Türkiye'ye karşı PKK/PYD kartını öne sürmüş ve PYD'yi bir tampon olarak kullanmayı düşünmüştür. Abdullah Öcalan'ın, 2011 yılı nisan ayında Esad'a göndermiş olduğu mektupta Suriye rejimi ile iyi ilişkiler kurmak istediklerini, Suriye'nin kuzeyinde bölgenin kontrolünü kendilerine bırakılması halinde iç savaşta rejim güçlerini destekleyeceğini belirtmiştir. Buna karşın Esad rejimi, PYD'nin tutuklu üyelerini serbest bırakma kararı almış ve Kuzey Irak'ta bulunan PYD lideri Salih Müslim ile örgütün diğer üyelerinin Suriye'ye

dönmesine izin vermiştir. Böylece Esad rejimi PYD'nin Suriye topraklarında siyasi ve askeri faaliyetlerine açıkça destek vermiştir (Tosun, 2019:106).

Esad rejimi 2012 yaz aylarından itibaren Kürt nüfusun yoğun olduğu Kuzey Suriye'den silahlı güçlerini çekerek bu bölgenin kontrolünü PYD'ye bırakmıştır. Esad rejiminin silahlı kuvvetlerinin bölgeden çekilmesiyle beraber PYD'nin silahlı kolu olan YPG bölgedeki en etkili silahlı güç olmuştur. Böylece YPG, Ayn el Arab (Kobani), Amude ve Afrin'i ciddi bir çatışma yaşanmadan ele geçirmiştir (Özay, 2019: 200).

PYD, 2013'ten itibaren Afrin, Kobani ve Cezire'de özerk bir yönetim kurmayı planlamış ve Suriye'nin kuzeyinde siyasi ve silahlı varlığını kurumsallaştırmayı amaçlamıştır (Sandıklı,2015: 27).

Bu kapsamda Afrin, Kobani ve Cezire'de olmak üzere bölgeyi 3 kantona ayıran PYD, 7 Ocak 2014'te Suriye'nin kuzeyinde geçici bir Kürt Özerk Yönetim ilan ederek, kendisinin belirlediği anayasa, yeni yönetim modeli ve seçim yasasını faaliyete geçirmeyi planlamıştır. Örgüt kontrol ettiği bu 3 bölgede oylama yaparak 17 Mart 2016 tarihinde Suriye'nin kuzeyinde federasyon ilan ettiğini duyurmuştur (Özay, 2019: 200).

Devlet otoritesinin çöktüğü ya da zayıf kaldığı Orta Doğu ülkelerinde devlet dışı silahlı aktörlerin kontrol ettiği bölgelerde güvenlik ve sosyal hizmetleri sağlama gibi girişimleri olmuştur. IŞİD'in, Irak ve Suriye'de hızlı bir şekilde yükselmesinin nedeni bir örgüt olarak değil de "de facto" devlet gibi hareket etmesi olmuştur. PYD'de IŞİD gibi Suriye'nin kuzeyinde bir yapılanmaya gitmiş, kontrol ettiği bölgelerde idari yapılanma, polis gücü kurma, mahkemeler düzenleme ve halka sosyal yardımlar gibi hizmetlerde bulunarak bölgede yaşayan insanların sadakatini kazanmaya çalışmıştır. Böylelikle Türkiye ve Irak'ta faaliyetlerde bulunan PKK terör örgütü, PYD'nin Suriye'de güç kazanmasıyla Abdullah Öcalan tarafından ortaya konulan "Demokratik Öz Yönetim" anlayışını Suriye'de test etme imkanını elde etmiştir (Okur ve Salık, 2016:91-92).

Türkiye'nin PYD/YPG'ye Yaklaşımı

Türkiye, doğusunda uzun yıllar PKK terör örgütü ile mücadele etmektedir. Bu kapsamda Suriye iç savaşında PKK'dan aldığı militan desteği ile Suriye'nin kuzeyinde en kuvvetli silahlı aktör haline gelen PYD ve silahlı kolu olan YPG, bu süreçte Türkiye tarafından tehdit olarak görülmüştür. PYD/YPG'nin, Suriye'nin kuzeyinde özerk bir yönetim kurmayı planlaması, Türkiye'nin güvenliği açısından incelendiğinde uzun yıllar mücadele ettiği terör sorunu karşısında kendi sınırlarında kurulabilecek bir yapılanmaya izin vermesi mümkün görünmemektedir. PYD'nin gerek Suriye iç savaşındaki rolü gerekse Abdullah Öcalan üzerinden siyaset yürütmesi Türkiye tarafından suçlanmasına neden olmuştur. Esad tarafından PYD -PKK üyelerinin genel aflla hapisten çıkarılmaları ve PKK terör örgütünün Suriye iç savaşından dolayı bölgede güç kazanması Türkiye açısından tehdit olarak algılanmıştır. Milli Güvenlik Kurulu'nun 29 Nisan 2015 tarihinde almış olduğu kararlar doğrultusunda Suriye'nin kuzeyindeki PYD yapılanmasının PKK terör örgütü ile organik bağının olduğu ifade edilmiş ve PYD'nin mücadele edilmesi gereken bir terör örgütü olduğu açıklanmıştır (Yurulmaz, 2019:68).

Türkiye'nin terörle mücadele kapsamında yurt içinde PKK'ya yönelik gerçekleştirmiş olduğu operasyonlarda yakalanan ya da teslim olan teröristlerin ifadelerinde; PYD/YPG'nin, Suriye'de PKK adına faaliyetlerde bulduklarını, örgüt üyelerinin Irak'ın kuzeyinden geldiklerini, Türkiye'de çözüm sürecinin başlamasıyla beraber PKK mensuplarının Suriye'de PYD/YPG saflarına katıldıklarını, buradaki örgüt üyelerine Öcalan lehinde propaganda yapıldığını beyan etmişlerdir (Tosun, 2019: 117).

PKK saflarında savaşan bir başka terörist ifadesinde ise; PYD/YPG'nin Türkiye'de eylemler yaptığını fakat bu eylemleri PKK'nın üstlendiğini açıklamıştır. Dolayısıyla bu açıklamalardan yola çıkılarak PKK ile PYD/YPG'nin iç içe olduğu ve aralarında organik bağın olduğu anlaşılmaktadır. (Tosun, 2019: 117).

Türkiye, PYD/YPG'nin Suriye'de özerk bir yönetim kurmasına karşı çıkmaktadır. Suriye'nin bölünmesi halinde bölgede kurulabilecek olası bir Kürt devleti, Türkiye'de yaşayan Kürt vatandaşları etkileyebileceğinden bu durum Türkiye açısından bir sorun olarak kabul edilmektedir (Yurulmaz, 2019:70).

Türkiye, PYD/YPG'nin bölgede aktif rol almasına ve birtakım faaliyetlerde bulunmasına karşı çıkmaktadır. Çünkü PYD/YPG'nin, Suriye iç savaşında Esad rejimine destek vermesi, Esad rejimine muhalif olan gruplarla sıcak çatışmaya girmesi, PKK ile bağlantılı olması ve hâkimiyet sağladığı bölgelerde Türkmenlere karşı baskı yapması Türkiye'nin tepkisini çekmesine ve birtakım önlemler almasına neden olmuştur. Bu kapsamda Türkiye, PYD'nin bir terör örgütü olduğunu ve PKK ile bağlantısını ABD ve Avrupa kamuoyuna anlatmak için diplomatik faaliyetlerde bulunmuştur (Koşar, 2017; s.119).

Suriye'de IŞİD-PYD Mücadelesi ve ABD'nin PYD'ye Desteği

Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) 2001 yılında 11 Eylül saldırısı sonrası ortaya çıkmıştır. İlk ortaya çıktığında Irak'ta faaliyet gösteren IŞİD, burada Irak İslam Devleti adını almıştır. Ağustos 2012'den itibaren Suriye iç savaşında El Kaide bağlantılı gruplarla temas kuran bu örgüt, Esad rejimine karşı Iraklı Sünni nüfustan, bölge Müslüman ülkelerinden ve Batılı devletlerden savaşçı temin etmek için yoğun bir propaganda girişimi başlatmıştır. Örgüt lideri Ebu Bekir el Bağdadi, faaliyet alanını Suriye'ye taşımak için Nisan 2013'te örgütün ismini Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) olarak değiştirmiştir. Irak'ta güvenlik güçlerinin etkisiz olması ve Suriye'de devam eden iç savaş ortamı Irak-Suriye sınırının geçişken olmasını sağlamış ve bu durum örgütün sınırın her iki tarafında da kolay hareket etmesini ve Suriye'de yayılma imkanını sağlamıştır. El Nusra cephesi ile birleşmek isteyen IŞİD, bu örgütle ters düşmesi üzerine 2013'ten itibaren ayrı başına hareket etmiştir (Sandıklı A., Semin A., & Ünal B, 2015:32).

IŞİD'in, Suriye'deki otorite boşluğundan dolayı silahlı bir güç olarak ortaya çıkması bölgede mücadele eden başka bir silahlı aktör olan YPG ile karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Temelde askeri stratejisi bölgesindeki su kaynaklarını kontrol etmeyi planlayan IŞİD, Suriye'de Fırat ve Habur bölgesine yoğunlaşmıştır ki bu bölge Kürt nüfusunun yoğun olduğu bir alan olması sebebiyle IŞİD ile YPG arasında çatışmaların en yoğun yaşandığı bölge olmuştur. Özellikle de Kobani'de YPG'nin IŞİD'e karşı vermiş olduğu mücadele başta ABD olmak üzere Batı ülkelerinin dikkatini çekmiştir (İyiat, 2018:9).

2014 yılının başından itibaren Suriye'deki muhalif gruplar ile IŞİD arasında başlayan çatışmalarda başta Rakka olmak üzere Haseke, Halep'in doğusu ve Türkiye-Suriye sınır boyunca Kürt nüfusunun yoğun olduğu birçok bölge IŞİD'in eline geçmiştir. Bu durum Suriye'nin Kuzeyindeki birçok bölgede YPG ile IŞİD arasında çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur. IŞİD, Suriye'nin kuzeyinde genişleyebilmek ve bölgede tek güç olabilmenin tek koşulunun PYD/YPG kontrolündeki Afrin, Cezire ve Kobani'yi ele geçirmek olarak görüyordu. Bu amaçla IŞİD, bunlar arasında en zayıf halka olarak görünen Kobani'yi hedef almıştır. Böylelikle IŞİD Kobani'yi alarak kontrol ettiği bölgeler arasında bütünlüğü sağlamayı ve bu 3 bölgeyi birbirine bağlamayı amaçlamıştır (Kerman ve Efegil 2017, s.172-173).

Kobani PYD için de stratejik bir öneme sahiptir. Çünkü Kobani'nin IŞİD'e karşı kaybedilmesi halinde PYD'nin bölgede sahip olduğu bütün kazanımların yok olacağı anlamına gelmektedir. Kobani'nin PYD'nin kurduğu kantonların ortasında yer alması ve Esad rejiminden kurtulan ilk şehir olması sebebiyle PYD açısından büyük önem arz etmiştir. PYD'ye göre Kürt bölgesinin kalbi olarak görünen Kobani'nin düşmesi halinde bu bölgenin kontrolü IŞİD'e geçecek ve Kürt kantonları arasında kopukluk sağlanacaktır (Kerman ve Efegil, 2017:172-173).

Nisan 2014 tarihi itibarıyla PYD kontrolündeki Kobani'yi kuşatma altına alan IŞİD, ilerleyişini sürdürmüş kısa bir zaman içerisinde şehrin büyük bir bölümünü kontrol altına almayı başarmıştır. Kobani kentinin tamamen IŞİD'in eline geçeceği düşüncesi ve kentte yaşayan sivil halka karşı katliam

yapılacağı düşüncesi IŞİD'e karşı uluslararası müdahaleyi gündeme getirmiştir. Nitekim ABD önderliğindeki uluslararası koalisyon güçleri IŞİD'e karşı hava saldırıları düzenlemiş ve YPG'ye silah, lojistik ve finansal destek sağlamıştır. ABD ve koalisyon güçlerinin desteği sayesinde 27 Ocak 2015 tarihi itibarıyla IŞİD güçleri Kobani'den çıkarılmıştır (Özay, 2019:148).

IŞİD'in Kobani'ye yönelik saldırısı ve YPG'nin askeri alanda vermiş olduğu mücadele PYD/YPG'nin uluslararası kamuoyundaki tanınırlığını arttırmıştır. ABD, IŞİD'e karşı mücadelede YPG'yi bir nevi kara gücü olarak görmüş ve askeri, diplomatik ve ekonomik olarak her türlü desteği sağlamıştır. Bu durum YPG'yi Suriye iç savaşında ABD'nin en büyük müttefiki konumuna getirmiştir. ABD ve YPG'nin işbirliği ile Kobani ve Tel- Abyab'ın IŞİD'in elinden alınması sonrası YPG, bu iki kantonu birleştirerek sınıra 400 km'lik yakın bir alanda Türkiye'ye komşu olmuştur. Böylelikle YPG Suriye'nin kuzeyinde hareket alanını genişletmiş ve PKK, Türkiye'nin güney sınırlarında uzun bir koridorda etki alanına sahip olmuştur (Tosun, 2019:150).

PYD/YPG bu kantonları birleştirerek bu bölgede yaşayan Arap ve Türkmenlere karşı tehcir politikası uygulayarak Cezire'den Kobani'ye kadar olan bir geniş bir alanda Kürt koridoru oluşturmaya başlamıştır. Bölgede yeterince güçlenen bu örgüt, Arap, Türkmen ve vb. yerleşik halkların varlığını yok sayarak göçe zorlamış ayrıca mülklerine el koyarak, sivil halkı zorunlu askerlik adı altında silahlandırmaya çalışmıştır. ABD ve Batılı ülkelerin desteğini alan PYD/YPG, 30 Eylül 2015 tarihi itibarı ile Suriye iç savaşına dahil olan Rusya'nın da desteğini almak istemiş ve bu konuda da başarılı olmuştur (Köylü, 2018:75).

ABD'nin PYD'ye Desteği

Suriye iç savaşında Esad rejimine karşı muhalif gruplara destek vereceğini açıklayan ABD, Kobani'de IŞİD'e karşı büyük direniş gösteren PYD/YPG'yi destekleyerek sahada tutmak istemiştir. Suriye'de krizin başladığı ilk zamanlar bölgede özerk bir yapılanmaya karşı olduğunu açıklayan ABD, bir süre bu söylemlerine devam etmiştir. Bölgede IŞİD'in ortadan kaldırılmasına öncelik veren ABD, daha önceleri PYD ile istihbarat paylaşımında bulunmadıklarını ifade etmiş ancak 17 Ekim 2014 tarihi itibarı ile ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada PYD ile istihbarat paylaşımı yaptığını kabul etmiştir. Böylece ABD bölgede IŞİD'le mücadele adı altında PYD'yi kendisine müttefik olarak seçtiğini açıkça ortaya koymuştur (Tosun, 2019:176).

Bu kapsamda ABD, IŞİD ile bir çok bölgede savaşmayı kabul eden PYD/YPG'ye kargo uçakları ile silah, malzeme ve mühimmat ulaştırmıştır. Suriye'de ABD'nin kara gücü haline gelen YPG, 2015'te Türkiye sınırında bir çok bölgeyi ele geçirmiştir (Tosun, 2019:176-177).

PYD/YPG'ye silah ve mühimmat desteği sağlayan ABD, bir yandan da YPG unsurlarına eğitim vermek üzere 50'ye yakın özel kuvvet askerini 2014 Eylül ayı itibarıyla Suriye'ye göndermiştir. ABD'ye bağlı bu özel kuvvetler YPG mensuplarına pusu ve savaş taktikleri, EYP(El Yapımı Patlayıcı) ve ağır silahların kullanımına yönelik eğitimler de vermiştir (Tosun, 2019: 177).

PYD'yi önemli bir müttefik olarak gören ABD, Esad'a karşı savaşan ÖSO'yu el-Kaide bağlantılı gruplarla ilişkisi olduğunu öne sürerek daha önce destek verdiği eğit-donat projesinden vazgeçtiğini açıklamıştır. ÖSO'ya karşı verdiği desteği kesen ABD, YPG öncülüğündeki SDG (Suriye Demokratik Güçleri) 'nin kurulduğunu ilan etmiş ve bir süre sonra SDG unsurlarına silah yardımıyla bulunmuştur (Tosun, 2019: 178).

2017 yılında PYD/PKK'dan kaçarak Türkiye'ye sığınan bir SDG sözcüsünün ifadesine göre;

- Türkiye'nin PYD/YPG'ye karşı tepkisinin önüne geçmek için SDG'nin, YPG'yi örtmek için kurulmuş bir paravan yapı olduğunu,
- SDG bünyesinde Kürt, Arap, ve Türkmen unsurlar bulunsa da Kürtler dışında diğer unsurlarda hafif silahların olduğunu ve silahların genel olarak PKK'nın kontrolünde olduğunu,

- SDG içerisinde 50,000 yakın mensup bulunduğunu ve bu sayının büyük çoğunluğunun YPG'de oluştuğunu,
- SDG bünyesindeki lider kadronun YPG'nin elinde olduğunu açıklamıştır (AA, 2017).

YPG'ye çeşitli yollardan yardım etmeye devam eden ABD, Türkiye'nin YPG-PKK bağlantısına verdiği tepkileri göz önünde bulundurmuş ve yardımları direkt yapmamaya özen göstermiştir. ABD Türkiye'nin tepkilerine yönelik YPG ile PKK'nın aynı yapı olmadığını ve silah, mühimmat, teçhizat gibi yardımların aslında YPG'ye değil de IŞİD'e karşı savaşan yerel unsurlara karşı yapıldığını açıklamıştır. ABD'nin PYD/YPG'ye yönelik verilen silah ve eğitim yardımı ile ilgili endişelerini dile getiren Türkiye, PYD'nin bir terör örgütü olduğunu ifade etmiş ancak ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü John Kirby yaptığı bir basın açıklamasında *“Türkiye'nin YPG ile endişelerini anlıyoruz. Ancak YPG Suriye'de devam eden IŞİD ile mücadelede en başarılı unsurlardan biri. Özellikle hava desteği ile destekliyoruz ve desteklemeye devam edeceğiz. Biz onları terörist olarak görmüyoruz.”* diyerek Türkiye ile aynı doğrultuda düşünmediklerini ifade etmiştir. ABD'nin 2017 yılı itibari ile IŞİD ile mücadele adı altında YPG'ye verilen desteği en üst seviyeye çıkarmış ve ağır silah sevkiyatına devam etmiştir. Bu silahların IŞİD'e karşı Rakka Operasyonu kapsamında verildiğini, operasyon sonrası bu ağır silahların toplanacağını ifade etmişse de Türkiye'ye verilen sözlerin tutulmadığı görülmüştür. PYD/YPG'ye verilen silahların PKK'nın kontrolüne geçtiğini belirten Türkiye, Hakkari'de yapılan operasyonlarda ele geçirilen silahların ABD envanterinde olduğu ortaya çıkması Türkiye'nin bu konudaki endişelerinde ne kadar haklı olduğunu göstermiştir. Türkiye'ye göre PYD'ye verilen silahların ABD tarafından geri toplanılmaması halinde bu silahların Türkiye'ye karşı terör faaliyetlerinde PKK'nın imkan ve kabiliyetini arttırmış olacaktır (Tosun, 2019:175-185).

Zeytin Dalı Harekatı

PYD'nin Suriye'nin kuzeyinde Esad rejimi ile işbirliği yapması ve bazı bölgeleri savaşmadan kontrol etmeye başlaması Türkiye'yi rahatsız etse de “Çözüm Süreci” olarak adlandırılan bu dönemde Türkiye'nin PYD'ye müdahalesi sınırlı kalmıştır. Türkiye bu süreçte uluslararası kamuoyu ile birlikte hareket etmiş PYD'nin Suriye'nin kuzeyindeki kazanımlarını etkileyecek bir tepkide bulunmamıştır (Köylü, 2018:79).

Ancak PYD'nin Menbiç üzerinden Fırat'ın batısına kadar uzanması Türkiye'nin endişelerini arttırarak bölgeye müdahale etme düşüncesini güçlendirmiştir. Türkiye bu süreçte PYD'yi Suriye'de bir kara gücü olarak gören ABD ile karşı karşıya gelmemek adına Menbiç'e müdahalede bulunmamıştır. Türkiye ise meşruiyetini IŞİD'e karşı düzenlemiş olduğu Fırat Kalkanı Harekatı ile PYD/YPG denetimindeki Menbiç ve Afrin arasındaki bölgeyi kontrol ederek bu alanı Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) denetimine bırakmıştır. Ancak Türkiye'nin bu müdahalesi ABD destekli PYD'yi Afrin'den Akdeniz'e uzanma ihtimalini ortadan kaldırmamıştır (Köylü, 2018:79).

ABD'nin bölgede SDG'den oluşan yaklaşık 30 bin kişilik askeri birlik oluşturacağını ilan etmesi Türkiye'nin Zeytin Dalı Harekatı'nın başlatmasını zorunlu kılmıştır. Ayrıca Türkiye PYD/YPG tarafından Afrin'de oluşturulmak istenen devlet yapılanmasını ortadan kaldırmayı ve bölge halkını IŞİD, PYD/YPG gibi örgütlerin baskı ve zulmünden kurtarmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda 20 Ocak 2018 tarihinde PYD'nin Afrin kantonuna yönelik Zeytin Dalı Harekatı'nı başlatmıştır (Polat, 2020:70).

Türkiye'nin Zeytin Dalı Harekatı'nı düzenlemesindeki başlıca amaçları şunlar olmuştur;

- ABD tarafından bölgedeki terör unsurlarına yönelik yapılan yardımların önünü kesmek,
- Fırat Kalkanı Harekatı ile kontrol edilen bölgenin güvenliğinin devamını sağlamak,
- PYD/PKK yapılanmasının Doğu Akdeniz'e kadar ulaşmasına engel olmak,
- 10 Bin kilometrelik bir alanın ÖSO nüfuzuna geçmesini sağlamak,
- Türkiye'nin bölgedeki komşu Arap ülkeleri ile coğrafi bağının kesilme ihtimalini ortadan kaldırmak,

- PKK/PYD unsurlarının Amanos Dağları üzerinden Türkiye'ye sızma girişimlerine engel olmak,
- Türkiye'nin Suriye ile olan sınırlarının güvenliğini sağlamak istemesi,
- PKK/PYD terör yapılanmasının Akdeniz'e ve bölgeden dünyaya açılmasına engel olmak,
- Tel Rıfat çevresi kontrol altına alınarak bölge halkının evlerine dönmesini sağlamak (CNNTÜRK, 22 Ocak 2018).

Türk Silahlı Kuvvetleri ve ÖSO ile birlikte hareket ederek yaklaşık iki ay bir sürenin ardından Afrin kent merkezini kontrol altına almayı başarmıştır. Türkiye bu harekât ile bölgede güvenliği sağlamayı ve kendine karşı risk ve tehditleri minimize ederek bölgede istikrarın devamını amaçlamıştır (Kayabaşı, 2019: 107-108).

Türkiye bu nedenlerden dolayı Arap Coğrafyası ile irtibatı ve bölgede oluşturulmak istenen Kürt koridorunu göz önünde tutarak bölge ülkelerine bu projeye karşı olduğunu duyurmuş ayrıca uluslararası kamuoyuna bu hareket ile bundan sonra bölgedeki olaylara karşı aktif müdahalede bulunacağını bildirmiştir. Türkiye Zeytin Dalı Harekâtı sonrası;

- Kendisini Suriye sahasında etkisiz bırakmak isteyen ABD'nin girişimlerine karşı müdahalede bulunmuştur.
- Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtı sonrası Suriye coğrafyasının bir bölümünü kontrol etmeye başlamıştır.
- Suriye'de devam eden iç savaştan dolayı Rusya ve İran ile bozulan ilişkileri düzelterek Soçi süreci içinde yer almıştır.
- Türkiye, bu süreçte Rusya ve İran ile ilişkileri geliştirip, İdlib şehir merkezinde söz sahibi olmayı başarmıştır (Köylü, 2018:81).

Zeytin Dalı Harekâtı genel olarak incelendiğinde Afrin kent merkezinin terör gruplardan temizlenerek ve bu kentte yeniden yapılanma, asayiş ve istikrarın sağlanması amaçlanmıştır. Bu hareket ile ayrıca Türkiye'nin sınırına yakın bir bölgede Fırat nehrinden Lazkiye'ye kadar olan bir alanda Esad rejimine karşı muhalefetin oluşturulması ve Suriye görüşmelerinde muhalefetin ağırlıklı bir rol üstlenmesi hedeflenmiştir (Kayabaşı, 2019:108).

Türkiye için harekâtın İdlib safhası oldukça zor geçmiştir. Suriye'nin kuzeyinde bulunan ve yaklaşık üç milyon sivilin yaşadığı bu şehir, rejim güçleri ve müttefikleri tarafından bölgenin muhalif güçlerinden temizlenmesi amacıyla zaman zaman hava harekâtlarının düzenlemesine neden olmuştur. Bu durum Türkiye sınırına büyük bir göç dalgası başlatacağından Türkiye için büyük bir risk oluşturmuştur. Ayrıca bu bölgede bulunan Esad rejimine karşı muhalif unsurların zayıflaması, Türkiye'nin nüfuz alanındaki Afrin, Cerablus, Azez ve el-Bab gibi kentlerin kaybedilme riskini de ortaya koyacaktır. Bu gelişmeler Türkiye'nin PYD/YPG ile mücadelesini olumsuz etkilenmesine neden olacaktır. Suriye iç savaşının son cephesi olarak görülen İdlib'te çatışmaların son bulması ile birlikte Suriye'deki savaşın tamamlanacağı öngörülmektedir. İdlib'te çatışmasızlık bölgesi oluşturulması kapsamında Eylül 2017 tarihinde gerçekleştirilen 6. Astana toplantısı sonrası TSK (Türk Silahlı Kuvvetleri), İdlib bölgesinde gözlem noktaları tesis ederek 8 Ekim 2017 tarihinden itibaren keşif faaliyetlerine başlamıştır. Bu kapsamda Ekim 2017'de Halep'te ilk gözlem noktasını kuran Türkiye, ilerleyen süreçte İdlib bölgesini kuşatacak şekilde toplamda 12 gözlem noktası kurmuş ve TSK bu bölgelerde faaliyet göstermiştir. Genel olarak Türkiye için İdlib, bölgeden gelebilecek mülteci akınının önüne geçmek, PKK'nın Suriye kolu olan PYD/PKK ile mücadelede etkili olmak ve Suriye'nin geleceğine ilişkin yapılacak olan müzakerelerde söz sahibi olabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir (Polat, 2020:75-76).

Sonuç

2010 yılında Orta Doğu'da halkların demokrasi taleplerine yönelik başlatmış olduğu halk ayaklanmaları bazı ülkelerde iktidarların, bazı ülkelerde ise rejimlerin değişmesine neden olmuştur.

Arap Baharı sürecinin en uzun ve en sancılı dönemi ise Suriye 'de yaşanmıştır. Suriye halkının reform ve demokratik taleplerine baskı ve şiddet yolu ile cevap veren Esad rejimi, başta Türkiye olmak üzere uluslararası kamuoyunun tepkisini çekmiştir. Suriye halkının ve Türkiye'nin reform taleplerini göz ardı eden Esad rejimi, halkına karşı uygulamış olduğu baskı ve şiddet ortamının her geçen gün dozu artmış, birçok sivil vatandaşın hayatını kaybetmesine ve yaralanmasına neden olmuştur. Bu durum Esad rejimine karşı ülkede birçok muhalif grubun oluşmasına ve olayların iç savaşa dönüşmesine neden olmuştur. Suriye'deki iç savaş ortamı Esad rejiminin ülkede otoritesinin giderek kaybetmesine neden olmuştur. Bölgede yaşanan güç boşluğunu fırsat bilen PYD/YPG ve İŞİD gibi devlet dışı silahlı aktörler Türkiye'nin güney sınırlarının büyük bir bölümünü kontrol altına almıştır. Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG ile İŞİD arasında yaşanan güç mücadelesi bölgede birçok sivilin hayatını kaybetmesine ve binlerce insanın Türkiye sınırına göç dalgasının başlatılmasına neden olmuştur. Türkiye'nin uzun yıllar PKK terör örgütü ile mücadelesi göz önüne alındığında PKK'nın Suriye kolu olan PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde yapılanması ve PKK tarafından silah ve militan desteği alması Türkiye'yi endişelendirmiştir. Bölgede İŞİD ile mücadele kapsamında ABD tarafından her türlü silah, mühimmat, lojistik ve mali olarak desteklenen PYD/YPG'nin Suriye'nin kuzeyinde özerk bir yönetim kurmayı planlaması Türkiye'nin sınır ve ulusal güvenliği açısından tehdit olarak görülmüştür. Türkiye'nin Suriye rejimi ile bozulan ilişkileri dikkate alındığında ve Esad yönetiminin PYD/YPG ile işbirliği yapması ve Suriye'nin kuzeyindeki bölgenin kontrolünü bu örgüte bırakması Türkiye'nin bölgeye müdahalesini zorunlu kılmıştır. Türkiye PYD/YPG tarafından Suriye'nin kuzeyinde oluşturulmak istenen devlet yapılanmasını ortadan kaldırmak, sınır güvenliğini sağlamak ve bölge halkını İŞİD, PYD/YPG gibi örgütlerin baskı ve zulmünden kurtarmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda Türkiye, 20 Ocak 2018 tarihinde PYD'ye yönelik Suriye'ni kuzeyinde Zeytin Dalı Harekatı'nı başlatmıştır. Türkiye bu harekat ile bölgede güvenliği sağlamayı ve kendine karşı risk ve tehditleri yok ederek bölgede istikrarın devamını sağlamayı ayrıca kendi sınırlarına gelebilecek büyük bir göç dalgasını durdurmayı amaçlamıştır. Suriye'nin kuzeyine yönelik gerçekleştirilen bu harekât ile Türkiye kendisine karşı risk ve tehditleri azaltmış olsa da bölgede yaşanan belirsizliğin uzun bir süre devam edeceği görünmektedir. Suriye'deki belirsizlik durumunun devam ettiği sürece Türkiye'nin sınır güvenliğinin artık eskisi gibi olmayacağı gibi bölgede de barış ve istikrarın uzun bir süre mümkün olmadığı görünmektedir.

Kaynakça

- Abuhasan M. (2013) *Arap Baharı Sonrası Suriye'de Yaşanan Gelişmeler ve Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslar arası Güvenlik Anabilim Dalı.
- Akkan İ. (2016). *Arap Baharı Sonrası Suriye ve Türk Dış Politikası Açısından Türkiye-Suriye İlişkileri*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altundeğer N. ve Yılmaz E. *İç Savaşın Bölgesel İstikrarsızlığa: Suriye Krizinin Türkiye'ye Faturası*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Y.2016, C.21, S.1, s. 289-301.
- Çağlar M.Turan, (2014). *2011 Sonrası Türkiye-Suriye İlişkileri ve Suriye-Türkiye Krizi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Doktora Programı.
- İyiat B. (2018). *Suriye İç Savaşında Kürtler ve PYD Terör Örgütü*, Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 1(2), 2-10.
- Kayabaşı Y. (2019). *Suriye İç Savaşı'nda Yerel Aktörlerin Rolü ve Türkiye'nin Suriye İhtilafına Yaklaşımı (2011-2018)*, (Yüksek Lisans Tezi) Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Programı, 2019 Ankara.

- Kerman İ, Efeğil E. (2017). *Terör Örgütü PKK/PYD'nin Suriye'de İzlediği İç Savaş Stratejisinin Değerlendirilmesi*, ANKASAM Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmalar Dergisi, 1(2), 162-198.
- Köylü M. (2018). *Suriye'de, PYD/YPG Yapılanması ve Zeytin Dalı Harekatı*, ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM-UHAD), Sayı 2011, s.70-86, 2018.
- Okur M.A, Salık N. (2016). *Bağımsızlıktan Arap Baharı'na SURIYE: İç ve Dış Politika*, Ankara: NOBEL Yayınları.
- Orhan O. (2016). *Türkiye PYD/YPG'yi Neden Vuruyor?* 01.05.2020 tarihinde <https://www.orsam.org.tr/tr/turkiye-pyd-ypg-yi-neden-vuruyor/> erişildi.
- Ozan E. (2017). *Suriye İç Savaşı ve Türkiye'nin Değişen Güvenlik Gündemi*, Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM), Yayın :2 , Rapor No: 4
- Özay N. (2019). *Suriye İç Savaşı ve Devlet Dışı Silahlı Aktörlerin Sorumluluğu* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Orta Doğu ve Afrika Çalışmaları Bilim Dalı.
- Polat D. (2020). *Türkiye'nin Suriye'nin Kuzeyindeki Askeri Harekatının Amaçları ve Sonuçları*, Güvenlik Stratejileri Dergisi, 2020,16(33): 53-96.
- Sandıklı A. (2015). *Irak ve Suriye'deki Gelişmelerin Türkiye'ye Etkileri*, Bilge Adamlar Kurulu Raporu, Rapor no: 65, BİLGİSAM Yayınları İstanbul.
- Sandıklı A., Semin A., & Ünal B. (2015). *Irak ve Suriye'deki Gelişmelerin Türkiye'ye Etkileri*, Bilge Adamlar Kurulu Raporu, Rapor No. 65, Bilgesam Yayınları, İstanbul.
- Semin A. (2015). *Suriye Krizindeki İç Dinamikler: ÖSO- İŞİD-PYD Denklemi*, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BİLGESAM) Analiz/ Ortadoğu, 1234, s.1-8.
- Tosun A. (2019). *PYD'nin Siyasi ve Askeri Faaliyetlerinin Türkiye'nin Güvenliğine Etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Milli Savunma Üniversitesi, Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Güvenlik Araştırmaları Anabilim Dalı, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Programı.
- Uzman N. (2016). *Türkiye'nin Sınır Güvenliği Açısından Suriyeli Sığınmacılar Meselesi*, 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt:5, Sayı:15, Kış 2016.
- Yurulmaz E. (2019). *PYD'nin Türkiye Ulusal Güvenliğine Mevcut ve Olası Yansımaları*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Altınbaş Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul.
- Koşar O. (2017). *Suriye İç Savaşı'nda Türkiye'nin Kazanımları ve Kaybedimleri*, (Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı.
- AA (02.02.2017). *SDG'nin Kaçan Sözcüsü Silo, ABD-PYD/PKK İlişkilerini Anlattı*, 19.12.2020 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/sdgnin-kacan-sozcusu-silo-abd-pyd-pkk-iliskilerini-anlattı/987777> erişildi.
- CNN Türk (2018). *Başbakanlık Açıkladı, İşte Zeytin Dalı Harekatı'nın 12 Nedeni*, 20.12.2020 tarihinde <https://www.cnnturk.com/turkiye/basbakanlik-acikladi-iste-zeytin-dali-harekatinin-12-nedeni> erişildi.